

[B] **DE AS VAN ZIJN KUNSTENAARSCHAP.
VERZAMELDE GEDICHTEN VAN
PATRICK CONRAD**

Als de term “artistieke duizendpoot” niet zo’n versleten metafoer was, dan zou hij erg geschikt zijn om Patrick Conrad te typeren. Conrad (1945) is nu vooral bekend als auteur van donkere literaire thrillers, maar hij is onder meer ook beeldend kunstenaar en scenarist. In de eerste plaats echter, zo zegt hij zelf, is hij een dichter. Daarbij gaat dichterschap voor hem niet noodzakelijk gepaard met schrijven, het gaat om een levenshouding.

Die levenshouding is bij het begin van Conrads carrière als dichter (in de jaren zestig en vooral zeventig van de twintigste eeuw) te omschrijven als esthetisch-maniëristisch. Conrad was één van de twee oprichters van het Antwerpse genootschap Pink Poets, dat in Vlaanderen zeker even bekend is om zijn poëzie als door tv-quizmaster Luc Appermont, die de naam ooit op zijn Nederlands uitsprak. Als reactie tegen de banalisering en de vervlakking van de naoorlogse welvaartsmaatschappij – die onder meer tot uiting kwam in de makkelijk consumeerbare poëzie van het nieuw-realisme – stichtten ze in oktober 1972 een genootschap dat schoonheid, elegantie en kunstmatigheid hoog in het vaandel voerde. In feite waren de Pink Poets een kleine groep vrienden en gelijkgezinden (vrouwen waren niet toegelaten) die samen aan *wining and dining* deden en hun eigen poëzie in de markt zetten met een waas van geheimzinnigheid en een imago van elitair dandyisme. Geesverwante dandy’s waren onder meer Nic van Bruggen, Henri-Floris Jaspers, Hugues C. Pernath, Paul Snoek en Michel Bartosik.

De Pink Poets sloegen een brug tussen de experimentele Vijftigers met hun sterk taalbewustzijn en hun overvloedige beeldspraak en de neoromantici met hun romantisch-decadent levensgevoel. Conrad was zeker één van de meest getalenteerde dichters van de groep. Ook lang na de Pink Poets (opgedoekt in 1982) bouwde hij voort aan een veelzijdig en indrukwekkend artistiek oeuvre. De nadruk die hij binnen zijn verschillende artistieke expressievormen zelf op het dichterschap legt, krijgt nu bestending in het dikke verzamelwerk *AS*, uitgegeven door het Gentse Poëziecentrum. *AS*, bezorgd door Matthijs De Ridder, geeft een overzicht

van het poëtische oeuvre van Patrick Conrad van 1963 (hij was toen achttien) tot 2014. In het eerste deel zit alle gebundelde poëzie uit de periode 1963-1995, in het tweede deel de cycli die Conrad sindsdien geschreven heeft. Dat is natuurlijk erg veel, het boek telt 760 bladzijden. Conrad zegt dan wel dat hij moeizaam schrijft en dat het poëtisch verteren van indrukken bij hem niet leidt tot woordendarree maar veeleer tot pijnlijke woordconstipatie, als je het zo allemaal bij elkaar ziet staan is het vooral overweldigend veel poëzie. Dat staat in schrill contrast met de titel *AS*, die zowel verwijst naar de centrale plaats die hij zelf aan zijn poëzie toekent (de as van zijn kunstenaarschap) als naar de motieven van de dood en het verdwijnen die zijn poëzie doordrenken. Misschien vinden we er ook iets van de Pink Poets-achtige ironie in terug: als je je poëzie presenteert als de as die achterblijft na een vol leven dichten, is het voorleggen van een indrukwekkend dik boek een manier om die vanitasgedachte een hak te zetten.

Het moet gezegd, in het begin was er in Conrads poëzie nog een zekere soberheid waarneembaar: veel leegte, veel stilte. De kentering naar een veel breedvoeriger manier van dichten kwam er omstreeks 1973 (ongeveer gelijklopend met de oprichting van de Pink Poets), met de verzamelbundel *Conrad Life on Stage* (geen tikfout). De nieuwe poëzie die daarin werd opgenomen, is veel lyrischer dan de haiku-achtige gedichten uit vorige bundels (“zonder bodem: eindeloosheid de/kilte hals/ teer wit”). De lancering van *Conrad Life on Stage* is overigens vastgelegd in een hoogst vermakelijk filmpje uit 1973 voor *Vergeet niet te lezen*, een boekenprogramma van de Vlaamse televisie. Het is te bekijken op de bekende archiefsite cobra.be.

De poëzie van Conrad uit de jaren zeventig is onmiskenbaar maniëristisch. Typerend zijn zinnen als: “Samen met een smaakvol opgesmukte, beleefde moeder op jaren, / at ik ooit/in een zalmkeurige Rolls Royce, Rolls-Roycekeurige zalm/op toast. En geen mens die het merkte” of “Wenen, zo leerden mij wet en weemoed, / kan ik slechts om mijzelf: / de lauwe maskaratanen van de maskerade / die sporen achterlaten als karren in de klei”. Het maniërisme toont zich in een overdreven stilistische opsmuk; vooral alliteraties zijn alomtegenwoordig, net als paradoxen, homoniemen of dubbel-

De hoes van een elpee die Patrick Conrad in 1973 opnam: *Gedukkig als in het bijzijn van een vrouw*, Foto kraak.net.

zinnigheden allerhande, zoals de woordcombinatie “dolle kervel” die hij zo mooi vond dat hij ze meerdere malen gebruikte in zijn gedichten.

Inhoudelijk draait zijn poëzie, zeker tot de jaren negentig, om topoi als theatraliteit, esthetiek en weemoed. De aandacht die deze poëzie steeds weer naar zichzelf toe trekt door haar opvallende stijl is functioneel: de schoonheid is alles wat er is, de diepgang zit in de vorm, de stijl, de uiterlijkheden. Tot die uiterlijkheden behoort ook de sensualiteit. Veel gedichten van Patrick Conrad zijn erotisch, met vaak een *gothic* sfeertje zoals in het motief van de aantrekkingskracht van het dode lichaam. Bloed is een belangrijk leidmotief bij Conrad, het is een wezenskenmerk van het menselijke bestaan, van bij de geboorte, die hij als een bloedbad omschrijft, naar het menstrueren tot het verwonden en lijden.

Tot de cultus van het uiterlijke behoort ook de topos van het leven als schouwtoneel, hier vaak gebruikt in de variant van het leven als filmset. Conrad, die ook cineast is, schrijft niet enkel vaak

filmisch – sfeerscheping staat centraal –, maar zijn poëzie bevat ook zeer veel verwijzingen naar films. In de mooie bundel *De tranen van Mary Pickford* uit 1991 (Pickford is een ster uit de tijd van de stomme film) schetst Conrad poëtische portretten van filmsterren, van Marlene Dietrich tot Sylvia Kristel. Wie er Google Afbeeldingen bij neemt, kan de lectuur van Conrads portretten aanvullen (en opsmukken) met foto’s van de vrouwen die hij portretteert. Het pleit erg voor Conrad dat zijn gedichten allerminst overbodig worden met de foto’s erbij.

Je krijgt als lezer van Conrads verzameld werk meer en meer de indruk dat de gedichten ergens over gaan: ik bedoel dat de leegte die opgeroepen werd in de maniëristische gedichten uit de jaren zeventig en tachtig gaandeweg plaatsmaakt voor meer reflectie, portrettering, aandacht. Misschien ligt het ook aan het format van de verzamelbundel, maar de lezer is wel opgelucht dat het pad van de dwangmatige alliteratie uiteindelijk doodloopt en dat Conrad zijn weergalozige taalgevoel meer is gaan

inzetten om iets te vertellen. Wat mij betreft, bieden de bundel *Annalen* uit 1998 (een zelfportret in gedichten) en de cyclus *De As van Claus* uit 2009 daardoor de mooiste poëzie.

Ten slotte wil ik nog even vermelden dat er ook bijzonder grafische experimenten in het verzamelwerk zitten die allerm minst gedateerd aandoen, maar nu makkelijk als *graphic poetry* op de markt zouden kunnen komen. Deze monumentale uitgave van de verzamelde gedichten van Patrick Conrad is een mooie en geslaagde poging om de waan van de dag het nakijken te geven.

ELKE BREMS

PATRICK CONRAD, *AS. Gedichten 1963-2014*, Poëziecentrum, Gent, 2015, 759 p.
